

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 36. sjednici održanoj dana 10.12.2015. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko – dobojskog kantona 2016-2017 i čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Obavezuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i druga tijela kantonalne uprave, lokalne zajednice, ustanove i organizacije da provode Program iz tačke I. ovog zaključka.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____ /15.

Datum, 10.12.2015. godine

Z e n i c a

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

- 1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
- 1x Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- 1x Ministarstvo pravosuđa i uprave,
- 1x Ministarstvo zdravstva,
- 1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
- 1x Kantonalne uprave, ustanove i organizacije koje provode Program (putem resornih ministarstava)
- 1x Lokalne zajednice,
- 1x Koordinaciono tijelo , (putem Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice)
- 1x a/a.

**Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici
za područje Zeničko – dobojskog kantona
2016 – 2017**

Novembar 2015. godine

SADRŽAJ

1. Pravni osnov za izradu dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojski kanton	2
1.1 Domaći pravni okvir	2
1.2 Međunarodni pravni okvir	4
1.3 Definicije nasilja – međunarodni i domaći pravni okvir	5
2. Analiza stanja	7
3. Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za 2016 -2017 godinu	11
4. Osiguranje finansiranja aktivnosti	20

1. Pravni osnov za izradu dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona

1.1 Domaći pravni okvir

- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službene novine Federacije BiH, broj 20/13)

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH propisuje donošenje programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici na kantonalnim nivoima u članu 37.¹ a u članu 39. ovog Zakona se propisuje obaveza potpisivanja protokola o saradnji i pružanja zaštite žrtvama nasilja u porodici i zajednici na općinskim nivoima.²

- Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10)

Članom 6. Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10), nadležne vlasti se obavezuju poduzeti odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja na osnovu spola u javnoj i privatnoj sferi života, dok se u članu 24. istog Zakona navodi da su organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, dužni poduzeti odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2013-2017) kao što je donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti.³

¹ Član 37. Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici

Vlada kantona donosi dvogodišnji program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje kantona.

Program mjera iz stava 1. ovog člana obavezno sadrži:

- 1) obaveze kantonalnih i općinskih organa sa ciljem preventivnog djelovanja, suzbijanja svih oblika nasilja u porodici i zaštite žrtve nasilja;
- 2) mjere neophodne za rad sa nasilnom osobom, uključujući i savjetodavnu podršku svim članovima porodice;
- 3) aktivnosti na promociji nenasilničkog ponašanja;
- 4) aktivnosti na edukaciji policijskih službenika, sudija, predstavnika organa starateljstva, zdravstvenih radnika, nastavnika, odgajatelja i drugih subjekata iz oblasti nasilja u porodici;
- 5) obavezu vođenja statističkih baza podataka o nasilnim osobama i žrtvama nasilja u porodici, vodeći računa o zaštiti osobnih podataka;
- 6) način osiguranja sredstava za finansiranje programa;
- 7) obavezu uspostave koordinacionog tijela koje će koordinirati rad svih nadležnih institucija na provođenju ovog programa mjera i
- 8) sve potrebne mjere radi zaštite i sigurnosti žrtava nasilja u sigurnoj kući.

Program mjera iz stava 1. ovog člana vlada kantona donijet će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

² Član 39. Protokol o saradnji

Nadležne institucije iz člana 8. stav 1. ovog zakona kao i nadležni pravosudni organi dužni su za područje jedne ili više općina potpisati protokol o saradnji kojim će biti utvrđena međusobna prava i obaveze u postupku prijavljivanja slučajeva nasilja u porodici, pružanja zaštite žrtvama nasilja u porodici, kao i u radu sa nasilnim osobama.

³ Član 6.

- (4) Nadležne vlasti obavezne su poduzeti odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja po osnovu spola u javnoj i privatnoj sferi života, te osigurati instrumente pružanja zaštite, pomoći i naknade žrtvama.
- (5) Nadležne vlasti obavezne su poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući a ne ograničavajući se, na oblast obrazovanja radi eliminacije predrasuda, običaja i svih drugih praksi baziranih na ideji inferiornosti ili

- Gender akcioni plan BiH (2013-2017)

Gender akcioni plan BiH (2013-2017) u svojim strateškim ciljevima i mjerama u sklopu istih, predviđa sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima⁴. Prema Strateškom cilju 1. Gender akcionog plana BiH prva prioritetna oblast jeste sprečavanje i suzbijanje nasilja po osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima, koja u svojim predviđenim mjerama obuhvata sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i muškarcima u javnoj i privatnoj sferi, kao i sve oblike trgovine ljudima uspostavljanjem efikasnog sistema zaštite i prevencije.⁵

superiornosti bilo kojeg spola, kao i na stereotipnim ulogama osoba muškog i ženskog spola. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na edukaciju i podizanje svijesti među državnim službenicima, u javnosti i na druge načine.

Član 24. (1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima. pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na: a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti; b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova; c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava; d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu; (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na: a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti; b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova; c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti. (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova. (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova iz stava (2) ovog člana radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

⁴ Strateški cilj 1. uključuje mjere i aktivnosti u šest prioritetnih oblasti, a to su: 1. Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima; 2. Javni život i donošenje odluka; 3. Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima; 4. Obrazovanje, nauka, kultura i sport; 5. Zdravlje; 6. Socijalna zaštita.

⁵ Osnovni cilj koji se želi postići predviđenim mjerama je sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i muškarcima u javnoj i privatnoj sferi, kao i sve oblike trgovine ljudima uspostavljanjem efikasnog sistema zaštite i prevencije I.1.1. Uvođenje i primjena međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova, kao obaveza kojima se direktno ili indirektno regulira sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici, kao i trgovinu ljudima; I.1.2. Redovno sistematsko prikupljanje, analiza i objavljivanje podataka i informacija o tipovima i obimu nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici, kao i trgovinu ljudima; I.1.3. Uspostavljanje efikasnog sistema zaštite i prevencije nasilja na osnovu spola, kao i prevencije i kažnjavanja trgovine ljudima, naročito žena i djece, uključujući zaštitu potencijalnih i stvarnih žrtava, njihovu rehabilitaciju i sudsko gonjenje počilaca; I.1.4. Provođenje aktivnosti državne i entitetskih strategija i akcionih planova za prevenciju i borbu protiv nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici, te za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima; I.1.5. Provođenje ili podrška istraživanjima o razmjerama i aspektima problema nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici, kao i trgovinu ljudima; I.1.6. Provođenje edukativnih programa za profesionalce, pružaoce usluga, uključujući i posebne obuke za prevenciju i suzbijanje nasilja na osnovu spola i trgovine ljudima, uključujući identifikiranje i pomoć žrtvama, te zaštitu njihovih ljudskih prava; I.1.7. Podrška programima psihosocijalnog tretmana počilaca ili onih koji pribjegavaju nasilnom ponašanju u porodici i drugim sredinama, kao i programima za reintegraciju žrtava nasilja i trgovine ljudima u društvo, uključujući i reintegraciju u obrazovni sistem i na tržište rada; I.1.8. Provođenje promotivnih aktivnosti, informativnih kampanja i kampanja za podizanje svijesti javnosti u pogledu nasilja nad ženama kao kršenju

Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013 – 2017)

Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013 – 2017) tretira različite oblasti iz prevencije nasilja u porodici kao i zaštite žrtava nasilja u porodici, također ističe važnost multidisciplinarnog pristupa i zajedničkih intervencija različitih institucija i profesija u rješavanju problema nasilja u porodici koja se reguliše kroz potpisane Protokole o saradnji na kantonalnim i lokalnim nivoima. Kao primjer dobre prakse navodi se i uspostavljeni referalni mehanizam na području Zeničko – dobojskog kantona koji je inicirala „Medica“ Zenica. Aktivnosti i mjere Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojskog kantona su također u skladu sa Strategijom za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013-2017), konkretno u njenim strateškim pravcima 2-5.⁶

1.2. Međunarodni pravni okvir

Oblast prevencije i zaštite od nasilja u porodici je regulisana i kroz međunarodne konvencije koje je BiH ratificirala kao što su:

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948)
- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena - CEDAW (1979)
- Konvencija o pravima djeteta (1989)
- Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja (CAHVIO)

ljudskih prava, uključujući i konkretne poruke upućene dječacima i muškarcima o njihovoj odgovornosti u pogledu prevencije i ukidanja nasilja nad ženama i u porodici; I.1.9. Provođenje promotivnih aktivnosti, informativnih kampanja i kampanja za podizanje svijesti žena, djevojaka i djevojčica, kao naročito ugroženih kategorija o pojavi trgovine ljudima; I.1.10. Praćenje i izvještavanje o pojavnim oblicima nasilja na osnovu spola, kao i trgovine ženama i djevojčicama i preduzetim mjerama za suzbijanje ovih pojava. Nosioci odgovornosti: Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, u skladu s resornim nadležnostima propisanim važećim zakonskim propisima.

⁶ Strategija 2. Unaprijediti znanje i vještine osoba koje se profesionalno bave pitanjima nasilja u porodici

- a. Program 2.1 Edukacija profesionalaca
- b. Program 2.2 Edukacija sudija i tužilaca
3. Unaprijediti metodologiju za prikupljanje podataka o slučajevima nasilja u porodici
 - a. Program 3.1 Uspostavljanje evidencija u slučajevima nasilja u porodici po oblastima
 - b. Program 3.2 Program provođenja statističkih istraživanja
4. Povedana društvena svijest o nasilju u porodici i oblicima nenasilničkog ponašanja
 - a. Program 4.1 Podizanje svijesti i promocija nenasilnog ponašanja
5. Razvijen multidisciplinarni pristup u lokalnim zajednicama u pružanju odgovarajućih vidova zaštite i tretmana žrtava nasilja u porodici i rada sa osobama koje su počinile nasilje u porodici
 - a. Program 5.1 Protokoli o saradnji
 - b. Program 5.2 Ekonomsko osnaživanje žrtava nasilja u porodici
 - c. Program 5.3 Programi podrške
 - d. Program 5.4 Program rada sa osobama koje su počinile nasilje u porodici
 - e. Program 5.5 Razmjena dobrih praksi

1.3 Definicije nasilja – međunarodni i domaći pravni okvir

Imajući na umu da su termini i definicije nasilja nad ženama, rodno zasnovanog nasilja, nasilja u porodici prije svega prepoznati i definisani u međunarodnim dokumentima, a zatim su na inicijative ženskih nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini ti dokumenti ratificirani od strane države Bosne i Hercegovine, a na osnovu kojih je domaća legislativa prepoznala termine i definicije i u svojim zakonima, ponekada zbog neusaglašenih prevoda dolazi do terminoloških odstupanja. Ovdje se prije svega odnosi na termine „rodno zasnovano nasilje“ ili „nasilje na osnovu spola“, koji u izvornim dokumentima koji su pisani na engleskom jeziku imaju isti termin a to je „gender based violence“. Specifično u prevodima se najčešće javlja dilema u vezi engleske riječi „gender“ koja se u B/H/S jezicima može dvojako prevesti i kao „rod“ i kao „spol“. Međutim, mnogo je češća i zastupljenija upotreba „rod“ odnosno „rodno“, o čemu govore i prevodi Zakona o ravnopravnosti spolova BiH na engleski jezik gdje se u Članu 6. Zakona na više mjesta upotrebljava termin „Violence on grounds of gender“, a na jednom mjestu „Violence on grounds of sex“, dok se u prevodu Gender akcionog plana 2015-2017 na engleski jezik za termin „nasilje na osnovu spola“ upotrebljava „gender based violence“.

Ispod navodimo definicije nasilja nad ženama, rodno zasnovanog nasilja/nasilja na osnovu spola i nasilja u porodici koje su navedene kako u međunarodnim dokumentima tako i u Zakonima Federacije Bosne i Hercegovine.

Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama usvojena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. prosinca 1993. godine, Rezolucija 48/104, u članovima 1 i 2 definiše „nasilje nad ženama“:

Članak 1. U ovoj Deklaraciji terminom «nasilje nad ženama» označava se bilo koji čin nasilja zasnovanog na spolnoj/rodnoj osnovi koje rezultira, ili može rezultirati, fizičkom, spolnom ili psihološkom povredom ili patnjom žene, uključujući i prijetnje takvim djelima, prisilu ili svojevrijedno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.

Članak 2. Pojam nasilja nad ženama obuhvaća, ali nije ograničen na sljedeće:

- a) fizičko, spolno i psihološko nasilje koje se događa u obitelji, uključujući udaranje, spolno zlostavljanje ženske djece, nasilje povezano s institucijom miraza, bračno silovanje, osakaćivanje ženskih genitalija i ostale tradicionalne postupke štetne za žene, izvanbračno nasilje i nasilje vezano uz eksploataciju;*
- b) fizičko, spolno i psihološko nasilje koje se odvija u društvenoj zajednici, uključujući silovanje, spolno zlostavljanje, spolno uznemiravanje i zastrašivanje na poslu, u obrazovnim ustanovama i drugdje, trgovanje ženama i prisilna prostitucija;*
- c) fizičko, spolno i psihološko nasilje počinjeno ili tolerirano od strane osoba u državnoj upravi, bez obzira na mjesto gdje se događa.*

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (“Službeni glasnik BIH” broj 15/13), u članu 3. Definiše „nasilje nad ženama“, „nasilje u porodici“, „rod“ i „rodno zasnovano nasilja nad ženama“

Član 3. Definicije

U svrhu ove konvencije:

- a) „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;*

- b) „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom;
- c) „rod“ označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;
- d) „rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utiče na žene;

Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10), Član 6, stav (2) i (3) definiše „nasilje po osnovu spola“

(2) *Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputavaju osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.*

(3) *Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na*

- a) *nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;*
- b) *nasilje koje se dešava u široj zajednici;*
- c) *nasilje koje počine ili toleriraju organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;*
- d) *nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.*

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), u članu 7. definiše „nasilje u porodici“

U smislu ovog zakona smatrat će se da postoji nasilje u porodici ukoliko postoje osnove sumnje da su učinjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice. Radnje nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama, u smislu stava 1. ovog člana, su:

- 1) *svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice,*
- 2) *svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju,*
- 3) *prouzrokovanje straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom,*
- 4) *fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije,*
- 5) *verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice,*
- 6) *seksualno uznemiravanje,*
- 7) *uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice,*
- 8) *oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu,*
- 9) *upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti,*
- 10) *upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom odgoju,*

- 11) fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom negovanju i liječenju,
- 12) nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice i
- 13) propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored obaveze prema zakonu.

2. Analiza stanja

Rezultati Studije o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja nad ženama u BiH⁷ provedene na uzorku od 3.300 domaćinstava s područja BiH, ukazuju na to da je svaka četvrta žena u Bosni i Hercegovini žrtva je nasilja, a svaka deseta je to doživjela u posljednjih godinu dana. Na području Zeničko – dobojskog kantona djeluje „Medica“ Zenica kao stručna nevladina organizacija koja još od 1993. godine aktivno radi i pruža sveobuhvatnu pomoć, podršku i zbrinjavanje ženama i djeci žrtvama ratnog, a potom i poratnog nasilja, uključujući žrtve ratnih silovanja i ostalih oblika ratne torture, te seksualnog nasilja u mirnodopskim uslovima; žrtve porodičnog nasilja, kao i žrtve trgovine ljudima, te kontinirano djeluje i radi na polju prevencije nasilja. Medica Zenica, u saradnji sa ministarstvima, institucijama, ustanovama i međunarodnim i domaćim organizacijama, nastoji da odgovori na potrebe žrtava/preživjelih nasilja i traume. Pored prevencije i direktne asistencije žrtvama nasilja u porodici i zajednici kroz različite servise Medice Zenica namijenjene zaštiti i osnaživanju žrtava nasilja, Medica Zenica radi i na uspostavljanju funkcionalnih referalnih mehanizama kako bi se u lokalnim zajednicama adekvatnije povezale i djelovale ustanove/institucije i organizacije, kao i razvile multidisciplinarni pristup u prevenciji, ali i direktnoj zaštiti i zbrinjavanju žrtava nasilja u porodici i zajednici. Zeničko – dobojski kanton, odnosno rad relevantnih aktera u području zaštite i prevencije traume i nasilja predstavljaju primjer dobre prakse u Bosni i Hercegovini ali i šire, jer su uspostavljeni funkcionalni referalni mehanizmi za pružanje adekvatne, brze i efikasne podrške i pomoći žrtvama/preživjelima traume i nasilja kroz potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i zajednici na lokalnom i kantonalnom nivou, kao i kroz uspostavu prve u BiH, ali i na Balkanu, institucionalne mreže za podršku preživjelim i preživjelim/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela.⁸ Referalni mehanizmi za žrtve nasilja u porodici i zajednici na području Općine Zenica⁹ (u daljem tekstu Grad Zenica) i ZDK, kao i institucionalna mreža za podršku preživjelim i svjedocima, uspostavljeni su na inicijativu „Medice“ Zenica, a uz partnerstvo, aktivan rad i doprinos relevantnih aktera u Gradu Zenica i Zeničko-dobojskom kantonu.

⁷ Studija "Rasprostranjenost i karakteristike nasilja nad ženama u BiH", Agencija za ravnopravnost spolova BiH, juni 2013.godine - http://www.arsbih.gov.ba/images/documents/studija_prevalenca.pdf

⁸ Medica Zenica je inicirala i uspostavila institucionalne Mreže za podršku preživjelim i preživjelim/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela u Zeničko-dobojskom, Srednjobosanskom, Unsko-sanskom, Hercegovačko-neretvanskom kantonu, inicirala uspostavljanje u Banja Luci u partnerstvu sa Fondacijom Udružene žena iz Banja Luke, a u toku je uspostavljanje institucionalne Mreže u Bosansko-podrinjskom kantonu i Kantonu 10, odnosno u saradnji i partnerstvu sa Vive ženama iz Tuzle, Fondacijom udružene žene iz Banja Luke i ACED-om iz Banjaluke započet je proces uspostave institucionalnih mreža na području cijele BiH.

⁹ Općina Zenica je dobila status Grada Zakonom o Gradu Zenica (Službene novine FBiH, broj: 80/14), a koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 24.07.2014.godine i na sjednici Doma naroda od 18.07.2014.godine.

Naime, Medica Zenica je 2010. godine inicirala potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici (u daljem tekstu Protokol). Protokol je prvo potpisan na nivou Grada Zenica¹⁰, a zatim i od strane Grada i 7 općina Zeničko-dobojskog kantona (Zenica, Visoko, Kakanj, Olovo, Vareš, Maglaj, Usora, Doboje – Jug). Općine Žepče, Zavidovići, Tešanj i Breza nisu potpisale Protokol uz usmena obrazloženja da ne primjećuju da je nasilje prisutno u njihovim općinama, a iako se pojavi da će iznaći mogućnost rješavanja tog problema. U okviru različitih servisa Medice Zenica klijenticama/tima iz navedenih općina koje nisu potpisale Protokol, su pružane usluge u Psihološkom i Pravnom savjetovalištu Medice Zenica, putem SOS telefona, a u specifičnim situacijama pružene su usluge i u okviru Sigurne kuće, kao i ekonomskog osnaživanja. Međutim, važno je naglasiti da to što u 4 općine Zeničko – dobojskog kantona Protokol nije potpisan stvara proceduralne poteškoće u zbrinjavanju žrtava nasilja u porodici i zajednici, ali isto tako i ukazuje na nebrigu lokalnih zajednica u korištenju svih mogućnosti mehanizama zaštite i zbrinjavanja žrtava nasilja koji su prepoznati u međunarodnim i domaćim pravnim okvirima. Navedeno ukazuje i na diskriminaciju žrtava nasilja u porodici od strane samog sistema kroz neujednačen pristup mehanizmima zaštite u zavisnosti od toga u kojoj općini žrtve nasilja imaju prebivalište, te im se time uskraćuju pojedini oblici zaštite kao što je npr. zbrinjavanje u Sigurnu kuću kada za to žene i djeca imaju potrebu.

Od 2010.godine, kada je potpisan Protokol na nivou Grada Zenica, na inicijativu Medice Zenica formirano je Koordinaciono tijelo, kojeg čine gore navedeni akteri u polju zaštite i prevencije od nasilja u porodici i zajednici. Slijedeći primjer dobre prakse, po istoj metodologiji, Medica Zenica je inicirala i uspostavljanje Koordinacionih tijela na nivou općina Zeničko – dobojskog kantona koje su ranije potpisale Protokol (Visoko, Vareš, Kakanj, Usora, Doboje – Jug, Maglaj, Olovo). Također, Medica Zenica je u saradnji sa Ministarstvom za rad i socijalnu politiku Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu člana 38. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine koji je donesen 13.03.2013. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), inicirala uspostavljanje Koordinacionog tijela na nivou ZDK. Koordinaciono tijelo na nivou ZDK je uspostavljeno i koordinirat će rad svih nadležnih institucija na provođenju dvogodišnjeg **Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona.**

Nažalost jedinstvena baza podataka o nasilju na području Bosne i Hercegovine ne postoji, ali zahvaljujući uspostavljenim referalnim mehanizmima i koordinacijom u Zeničko – dobojskom kantonu, na području grada i općina Zeničko – dobojskog kantona gdje su uspostavljena Koordinaciona tijela, vodi se i evidencija i jedinstvena baza podataka o poduzetim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici i zajednici. Prema dostavljenim statističkim podacima od strane općinskih koordinacionih tijela na području ZDK pruženo je ukupno **2.029** intervencija.

Za Grad Zenica podaci se objedinjuju od 2011. godine. Prema statističkim podacima koje dostavljaju institucije/nevladine organizacije potpisnice Protokola, a koje objedinjuje Medica

¹⁰ Na području grada Zenica protokol je potpisan od strane sljedećih institucija/ustanova/nevladinih organizacija: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK, Ministarstvo unutrašnjih poslova ZDK, Kantonalno tužilaštvo ZDK, JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Općina Zenica, Pedagoški zavod Zenica, Policijska uprava Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, JU Dom zdravlja Zenica, Općinski sud u Zenici, JU Dom – porodica Zenica, Udruženje Medica Zenica, U.G „Romano centro“ Zenica, U.G. Društvo socijalnih radnika Ze – do kantona

Zenica, za period 2011. – 2014. na području Grada Zenica pruženo je ukupno **1.977** intervencija/asistencija.¹¹

Od 2014.godine, prikupljaju su podaci, odnosno, vodi se evidencija i jedinstvena baza podataka o pruženim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici i zajednici i za ostale općine Zeničko-dobojskog kantona. U *Tabeli br. 2* može se vidjeti da je u toku 2014.godine na području grada i općina Zeničko – dobojskog kantona u kojima je uspostavljeno Koordinaciono tijelo pruženo ukupno **549** intervencija.

Objedinjeni podaci ukazuju na to da su žene i djeca najčešće žrtve nasilja, dok su počinitelji bračni ili vanbračni partneri. Također, u određenom broju slučajeva zabilježeno je nasilje i nad muškarcima, te nasilje nad roditeljima od strane djece. Kada je u pitanju oblik nasilja u najvećem broju slučajeva prijavljivani su kombinovani oblici nasilja, a nasilje je u većem broju prijavljenih slučajeva ponovljeno.

Kada su u pitanju predložene i izrečene zaštitne mjere, nakon usvajanja Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH iz 2013. godine, primjetan je porast predloženih ali i izrečenih zaštitnih mjera prema podacima koji su dostavljeni. U periodu 2011.-2014. godine prema tim dostavljenim podacima Medici Zenica od strane koordinacionih tijela dobijene su sljedeće informacije o predloženim i izrečenim zaštitnim mjerama kako slijedi:

Najčešće predlagane i izricane zaštitne mjere su: mjera udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor, te zaštitne mjere zabrana približavanja žrtvi nasilja i mjera zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju.

Kada je u pitanju zbrinjavanje žrtava nasilja u porodici i zajednici u **Sigurnoj kući Medica Zenica**, u periodu 2011. - 2014. smješteno je ukupno **215** osoba sa područja Zeničko – dobojskog kantona (100 žena i 115 djece). Najveći broj žrtava nasilja smješten je sa područja **grada Zenica** – 139 osoba, zatim sa područja općine **Visoko** 39 osoba, sa područja općine **Kakanj** 19 osoba, sa područja općine **Vareš** 7 osoba, iz **Olova** 3 osobe, iz **Usore** 1 osoba i iz **Doboj – Juga** 1 osoba. Iako općina **Zavidovići** nije potpisala Protokol, u Sigurnu kuću Medica Zenica je u specifičnim situacijama smješteno ukupno 5 osoba a u najboljem interesu klijentica/ta. Psihološkom savjetovalištu Medica Zenica u periodu 2011. - 2014. se obratilo ukupno **1221** osoba sa područja Zeničko – dobojskog kantona. Najveći broj osoba se obratilo sa područja grada **Zenica** – 995 osoba, sa područja Općine **Zavidovići** 75 osoba, iz **Visokog** 47 osoba, iz **Žepča** 42 osobe, iz **Kaknja** 30 osoba, iz **Vareša** 19 osoba, iz **Maglaja** 6 osoba, **Olova** 4 osobe, **Breze** 1 osoba i 1 osoba iz **Tešnja**.

Kroz planirane aktivnosti dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i zajednici ZDK za 2016 - 2017 godinu (u daljem tekstu: Program mjera) se i

¹¹ Prema dostavljenim podacima za period 2011. – 2014. od strane institucija/nevladinih organizacija podaci pokazuju da je:

- Policijska uprava Zenica je pružila ukupno **737** intervencija za žrtve nasilja sa područja općine Zenica
- Medica Zenica je kroz servise Sigurna kuća, Psihološko savjetovalište i SOS telefon pružila ukupno **503** intervencije za žrtve nasilja sa područja općine Zenica
- JU Centar za socijalni rad Zenica od **01.01.2011. godine do 30.06.2014. godine** je pružio ukupno **273** intervencije za žrtve nasilja sa područja općine Zenica
- JU Dom zdravlja Zenica je pružio ukupno **220** intervencija za žrtve nasilja sa područja općine Zenica
- Općinski sud u Zenici ukupno **147** intervencija za žrtve nasilja sa područja općine Zenica
- JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti je u periodu 2011.-2014. je pružio usluge za **29** osoba kojima je izrečena zaštitna mjera obavezno liječenje od ovisnosti

dalje nastoje pratiti statistički pokazatelji o poduzetim intervencijama koji će se dalje koristiti u cilju prevencije nasilja u porodici i zajednici, te praćenja potrebe lokalnih zajednica u pružanju adekvatnog odgovora u slučajevima nasilja u porodici i zajednici. Važno je napomenuti da rad Koordinacionih tijela podrazumijeva sveobuhvatan rad nadležnih institucija i organizacija u praćenju potreba žrtava nasilja u porodici a što direktno doprinosi sistemskom pristupu rješavanja problema nasilja u porodici, prevenciji i sagledavanju njegovih uzroka a sve u cilju adekvatne zaštite žrtava nasilja te jednake dostupnosti zaštiti bez obzira na kojem području žrtve nasilja žive.

3. Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za 2016 -2017 godinu

1. Program mjera kantonalnih i općinskih organa sa ciljem preventivnog djelovanja, suzbijanja svih oblika nasilja u porodici i zajednici i zaštite žrtava nasilja						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Formiranje koordinacionih tijela u općinama Zeničko dobojskog kantona u kojem do sada nisu formirana ista (Žepče, Zavidovići, Breza i Tešanj)	<p><u>Mjera 1. Informisanje općina o aktivnostima proširenja koordinacionih tijela</u> 1.1 Uputiti dopis općinama i centrima za socijalni rad te ih informisati da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK i Medica provode aktivnosti u cilju proširenja uspostavljenog referalnog mehanizma na području ZDK sa formiranjem koordinacionih tijela u općinama gdje do sada nisu uspostavljena kao i o Programu mjera za za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici.</p> <p><u>Mjera 2. Organizovanje jednodnevne edukacije sa predstavnicima 4 općine koje nisu potpisale Protokol</u> 2.1 Medica Zenica u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK organizovati jednodnevni sastanak sa predstavnicima relevantnih aktera iz Žepča, Zavidovića, Tešnja i Breze koje nisu potpisale Protokol o međusobnoj saradnji na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici.</p> <p><u>Mjera 3. Lobiranje za zakonsko kvalifikovanje i sankcionisanje djela nasilja, sa akcentom na nasilje u porodici, a koje se čine upotrebom modernih tehnologija i uređaja kroz provođenje pilot programa konsultativnih sastanaka u svih 12 općina ZDK. Konsultativni sastanci sa učešćem predstavnika/ca</u></p>	<p>- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK</p> <p>- Medica Zenica</p> <p>- Centar za pravnu pomoć ženama Zenica</p>	<p>- Održana 1 jednodnevna edukacija</p> <p>- Predstavljen Protokol o međusobnoj saradnji</p> <p>- Predstavljen Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici</p> <p>- Predstavljen Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH</p> <p>- Održano 6 konsultativnih sastanaka</p> <p>- Predstavljeno istraživanje o učestalosti nasilja koje se čini upotrebom</p>	<p>- Kanton</p> <p>- Grad Zenica i Općine</p> <p>Medica Zenica-3.000,00 KM</p> <p>- Centar za pravnu pomoć ženama Zenica</p> <p>11. 500,00 KM</p>	<p>2016</p> <p>2016</p>	<p>Sastanci ma prisustvuj u po 2 osobe iz jedne institucije</p> <p>Predstavni ci/e MUP, sudova, centara za</p>

	<p>MUP, sudova, centara za socijalni rad, zdravstvenih radnika/ca, zaposlenika/ca u obrazovnim institucijama, medijima, NVO</p>		<p>informaciono-komunikacionih tehnologija i</p> <p>- Kreiran i predstavljen Nacrt Prijedloga Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Krivičnog zakona FBiH</p>		<p>socijalni rad, zdravstveni radnici/ce, zaposlenici/e u obrazovnim institucijama, medijima, NVO</p>
--	---	--	---	--	---

<p>2. Revidiranje postojećeg Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici ZDK u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH i postojećim podzakonskim aktima</p>	<p><i>Mjera 1. Prilagodavanje teksta postojećeg Protokola shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici FBiH kao i drugim relevantnim zakonim i podzakonskim aktima.</i></p> <p><i>Mjera 2. Prezentacija revidiranog protokola dosadašnjim potpisnicima Protokola kako bi dali svoje primjedbe i komentare</i></p> <p><i>Mjera 3. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice predlaže revidirani Protokol Vladi ZDK radi davanje saglasnosti za potpisivanja Protokola od strane nadležnih ministarstava</i></p> <p><i>Mjera 4. Potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici od strane 4 ministarstva, općina i Grada</i></p> <p><i>Mjera 5. Formiranje koordinacionih tijela na nivou 4 općine gdje do sada nisu formirana koordinaciona tijela</i></p> <p><i>Mjera 6. Kvartalni sastanci koordinacionih tijela na nivou općina</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK - Medica Zenica - Članovi već uspostavljenih koordinacionih tijela na nivou ZDK 	<ul style="list-style-type: none"> - 4 uspostavljena koordinaciona tijela - Protokol potpisan od strane 4 resorna ministarstva, općina i Grada 	<ul style="list-style-type: none"> -Kanton - -Grad Zenica i Općine Medica Zenica – 4.000,00 KM 	<p>2016-2017</p>	<p>U potpisivanje protokola uključiti sljedeća ministarstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo unutrašnjih poslova ZDK - Ministarstvo zdravstva ZDK - Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK
2. Prevencija						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
<p>1. Obilježavanje značajnih datuma</p>	<p><i>Mjera 1. Obilježavanje Dječije nedjelje</i> <i>Mjera 2. Obilježavanje Međunarodnog dana žrtava</i></p>	<p>Koordinaciona tijela na lokalnom nivou,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ulične akcije - Tribine 	<p>- Kanton</p>	<p>Kontinuirano</p>	

<p>vezano za zaštitu ljudskih prava</p>	<p><i>torture</i> <u>Mjera 3.</u> <i>Obilježavanje dana borbe protiv trgovine ljudima</i> <u>Mjera 4.</u> <i>Obilježavanje 16 dana aktivizma</i> <u>Mjera 5.</u> <i>Obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava</i> <u>Mjera 6:</u> <i>Ulični performansi za podizanje svijesti o opasnostima i posljedicama spolnog/rodno zasnovanog nasilja</i></p>	<p>NVO, Ministarstva</p> <p>- Centar za pravnu pomoć ženama Mladi (žene i muškarci)</p>	<p>Broj performansa Broj učesnika/ca u performansu Broj objava on line i off line medijima</p>	<p>- Grad Zenica i Općine Medica Zenica – 30.000,00 KM - Centar za pravnu pomoć ženama 3 000,00 KM</p>	<p>2016-2017</p> <p>2016 - 2017</p>	
<p>2. Podizanje svijesti opće populacije i profesionalaca o nasilju u porodici i zajednici na lokalnom nivou</p>	<p><u>Mjera 1.</u> <i>Koordinacija tijela na nivou općina uz obilježavanje značajnih datuma provode i aktivnosti edukacije opće populacije i profesionalaca o trendovima nasilja u porodici i zajednici</i></p> <p><u>Mjera 2.</u> <i>Kontinuirano provođenje edukacije o trendovima nasilja u porodici i zajednici u sklopu ekonomskog i psihosocijalnog osnaživanja koje realizuje Medica Zenica u ruralnim sredinama</i></p>	<p>- Koordinaciona tijela na nivou općina</p> <p>- Medica Zenica</p>	<p>- Održane edukacije</p>	<p>Koordinaciona tijela - Medica Zenica - 300.000,00KM -Grad Zenica i Općine - Zavod za zapošljavanje ZDK</p>	<p>Kontinuirano 2016-2017</p>	

3. Program radionica pravnog opismenjavanja za žene i djevojke	<u>Mjera 3.1.</u> : Kontinuirano provođenje radionica na području svih MZ u Gradu Zenica, i svih 11 općina ZDK	- Centar za pravnu pomoć ženama - Sekretari MZ	- Održane radionice - Učesnice stekle osnovna znanja o pravima i zaštiti od nasilja	- Centar za pravnu pomoć ženama: 2.500,00 KM - Grad Zenica i Općine - Kanton	2016-2017	Pravnice Centra za pravnu pomoć obavljaju sve aktivnosti sa predstavnicima MZ
4. Program radionica na temu prevencije međuvršnjačkog nasilja u školama	<u>Mjera 4.1.</u> : Organizovanje radionica sa osnovnim i srednjim školama sa mješovitim grupa mladih na području Grada Zenice, sa tendencijom širenja na druge općine ZDK	- Centar za pravnu pomoć ženama - Pedagoški zavod ZDK - Osnovne i srednje škole	- Održane radionice - Mladi upoznati sa opasnostima i posljedicama nasilničkog ponašanja; nasilja u adolescentskim vezama; mjerama prevencije i mehanizmima zaštite	- Centar za pravnu pomoć ženama: 4.000,00 KM - Grad Zenica i Općine - Kanton	2016-2017	Pravnice Centra za pravnu pomoć obavljaju sve aktivnosti sa predstavnicima škola
5. Senzibiliziranje medija o problemu nasilja u porodici i	<u>Mjera 1.</u> Uključivanje medija u koordinaciono tijelo <u>Mjera 2.</u> Uključivanje medija u obilježavanje	- Mediji	Ciljane emisije o nasilju u porodici i zajednici i radu	- Kanton - Grad Zenica i Općine	Kontinuirano 2016-	

zajednici	<p><i>značajnih datuma</i></p> <p><i>Mjera 3. Uključivanje medija u praćenje svih aktivnosti koje realizuje koordinaciono tijelo</i></p> <p><i>Mjera 4. Uključivanje medija u godišnje izvještavanje o uključenosti medija u izvještavanje o nasilju u porodici i zajednici i aktivnosti rada koordinacionih tijela</i></p>	- Koordinaciona tijela	koordinacionih tijela	- Mediji Medica Zenica- 2000KM	2017	
3. Edukacija profesionalaca/ki iz oblasti nasilja u porodici						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Multidisciplinarne i multisektorske edukacije profesionalaca i razmjena iskustava o nasilju, trauma senzitivnom pristupu, trendovima nasilja i radu sa počiniteljima nasilja	<p><i>Mjera 1. 1x godišnje održavanje dvodnevne edukacije za profesionalce na kantonalnom nivou</i></p> <p><i>Mjera 2. Koordinaciona tijela najmanje 2 x godišnje vrše edukaciju profesionalaca na lokalnom nivou</i></p> <p><i>Mjera 3. Saradnja sa drugim nivoima i kantonima u cilju razmjene iskustava</i></p> <p><i>Mjera 4. Izrada modela za rad sa počiniocima nasilja</i></p> <p><i>Mjera 5. Edukacija profesionalaca/ki o radu sa počiniteljima nasilja.</i></p>	<p>- Medica Zenica</p> <p>- Koordinaciono tijelo na lokalnom nivou</p> <p>- Centri za socijalni rad</p> <p>- Pedagoški zavod</p> <p>- Centri za mentalno zdravlje na području ZDK</p>	- Održane edukacije	<p>-Kanton</p> <p>-Grad Zenica i Općine</p> <p>Medica Zenica – 70.000,00 KM</p>	2016-2017	<p>-U edukacije uključiti i predstavnike medija</p> <p>-Za edukaciju rad sa počiniteljima nasilja razmotriti uključivanje stručnjaka iz</p>

						inostranstva
4. Monitoring i evaluacija provedbe Programa mjera i rada Koordinacionih tijela						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Redovni sastanci u cilju razmjene iskustava i praćenja rada koordinacionih tijela na lokalnom nivou	<u>Mjera 1. Sastanci koordinacionih tijela u cilju razmjene iskustava iz prakse</u> 1.1 1x godišnje dvodnevni sastanak predstavnika koordinacionih tijela svih općina potpisnika protokola o funkcionisanju koordinacionih tijela 1.2 Kvartalni sastanci koordinacionih tijela na nivou općina i Grada Zence	- Medica Zenica - Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK - Uspostavljena koordinaciona tijela na općinskim nivoima	- Održani sastanci	- Kanton Medica Zenica – 20.000,00 KM	Kontinuirano 2016-2017	
2. Izvještavanje o poduzetim intervencijama prema žrtvama nasilja, vođenje i ažuriranje statističkih podataka o žrtvama nasilja i počiniteljima nasilja	<u>Mjera 2. Izvještavanje o poduzetim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici</u> 2.1 Šestomjesečno izvještavanje na nivou općina 2.2 Godišnje izvještavanje na nivou općina 2.3 Dostavljanje godišnjih izvještaja prema Vladi Zeničko-dobojskog kantona od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice 2.4 Dostavljanje godišnjih izvještaja prema Federalnom ministarstvu za rad i socijalnu politiku 2.5 Dostavljanje godišnjih izvještaja Gender centru FbiH	-Medica Zenica -Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK -Uspostavljena koordinaciona tijela na općinskim nivoima	- Šestomjesečni i godišnji izvještaji o stanju po pitanju nasilja u porodici na lokalnom i kantonalnom nivou	- Koordinaciona tijela Medica Zenica	Kontinuirano 2016-2017	

<p>3. Monitoring suđenja krivičnih postupaka oblasti seksualnog i rodno zasnovanog nasilja na sudovima sa područja BiH, sa posebnim osvrtom na ZDK</p>	<p><u>Mjera 3.1.</u> Provođenje monitoringa suđenja krivičnih postupaka u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja na 2 suda u ZDK</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za pravnu pomoć ženama - Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH - Kantonalni sud u Zenici - Općinski sud Tešanj 	<ul style="list-style-type: none"> - Broj monitorisanih predmeta u odnosu na vrstu Krivičnih djela 	<ul style="list-style-type: none"> -Centar za pravnu pomoć ženama 21.000, 00 KM 	<p>2016-2017</p>	<p>Centar za pravnu pomoć ženama</p>
<p>4. Publikovanje i promocija Izvještaja i analize krivičnih postupaka oblasti seksualnog i rodno zasnovanog nasilja na sudovima sa područja BiH, sa posebnim osvrtom na ZDK</p>	<p><u>Mjera 4.1.:</u> Analiza monitorisanih predmeta u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja <u>Mjera 4.2.:</u> Promocija Izvještaja i analize krivičnih postupaka oblasti rodno zasnovanog nasilja; Konferencija i Press konferencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za pravnu pomoć ženama - Predstavnic/e općinskih i kantonalnih sudova, VSTV BiH, medija, NVO 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza monitorisanih predmeta sa aspekta materijalno pravnih i procesno pravnih - Broj štampanih i distribuiranih primjeraka Izvještaja i analize - Zaključci i preporuke za unaprijeđenje zaštite u krivičnim postupcima 	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za pravnu pomoć ženama: 50.000,00 KM 	<p>2016-2017</p>	
<p>5. Zaštita i sigurnost žrtava nasilja u Sigurnoj kući kada je to potrebno</p>						

Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Efikasno zbrinjavanje žrtava nasilja u Sigurnu kuću	<p><i>Mjera 1. Dosljedna primjena Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i zajednici</i></p> <p><i>Mjera 2. Praćenje i uvažavanje individualnih potreba žrtava nasilja</i></p> <p><i>Mjera 3. Adekvatna profesionalna i senzibilizirana podrška žrtvama nasilja u sigurnoj kući kroz različite segmente zbrinjavanja:</i></p> <p><i>3.1 Logistička podrška</i></p> <p><i>3.2 Medicinska podrška</i></p> <p><i>3.3 Psihosocijalna podrška</i></p> <p><i>3.4 Pravna podrška</i></p> <p><i>3.5 Ekonomsko osnaživanje</i></p> <p><i>3.6 Posredovanje sa institucijama</i></p>	Nadležne institucije i NVO u radu sa žrtvama nasilja u porodici	- Broj zbrinutih žrtava nasilja u Sigurnoj kući	<p>- Kanton - 216.000,00 KM za 3 godine - (72.000,00 godišnje)</p> <p>11 Općina i Grad Zenica - ZDK – ukupno 216.000,00 KM za 3 godine (72.000,00 godišnje)</p> <p>Medica Zenica - 400.000,00KM</p>	Kontinuirano 2016-2017	
2. Razvijanje izlazne strategije za žrtve nasilja nakon izlaska iz sigurne kuće	<p><i>Mjera 1. Praćenje kvaliteta života osoba koje su izašle iz sigurne kuće kako bi se preveniralo ponavljanje nasilja:</i></p> <p><i>1.1. Podrška u iznalaženju samozapošljavanjaj /ili zapošljavanja</i></p> <p><i>1.2. Podrška u edukaciji djece</i></p> <p><i>1.3. Podrška u uspostavljanju odnosa u porodici i zajednici</i></p>			<p>- Grad Zenica i Općine</p> <p>- Kanton</p> <p>Medica Zenica – 70.000,00 KM</p> <p>Zavod za zapošljavanje</p> <p>Privatni sektor</p>	Kontinuirano 2016-2017	
6. Rad sa počiniteljima nasilja						

Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Rad sa počiniteljima nasilja	<p><i>Mjera 1. Savjetodavni i terapijski rad sa počiniteljima nasilja kroz individualni pristup, grupni, partnerski/porodični</i></p> <p><i>Mjera 2. Primjena zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici FBiH</i></p>	- Centar za socijalni rad, Centar za mentalno zdravlje, Medica Zenica, Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti	<p>- Broj počinitelja nasilja koji su prošli kroz tretman</p> <p>- Broj održanih sesija sa počiniteljima nasilja</p>	<p>- Kanton</p> <p>- Grad Zenica i Općine</p> <p>Medica Zenica – 5.000,00 KM</p>	Kontinuirano 2016-2017	
2. Direktna pravna pomoć	<p><i>Mjera 2.1.: Pružanje usluga besplatne pravne pomoći iz oblasti i po vrsti:</i></p> <p>PORODIČNO PRAVO: SOCIJALNO PRAVO:PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE RADNO PRAVO: KRIVIČNO PRAVO: DISKRIMINACIJA:</p>	- Centar za pravnu pomoć ženama	- Broj pruženih pravnih usluga (usmeno savjetovanje, pismeni podnesci, posredovanje, zastupanje i dr.)	<p>- Centar za pravnu pomoć ženama: 50.000,00 KM</p> <p>- Grad Zenica i Općine</p> <p>- Kanton</p>	2016-2017	

4. Osiguranje finansiranja aktivnosti

Imajući na umu tešku ekonomsku situaciju, ovaj dvogodišnji Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i zajednici za 2016-2017. godinu prepoznaje kombinovano finansiranje navedenih aktivnosti dvogodišnjeg Programa i to iz budžeta lokalnih zajednica, kantona i putem projekata nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija i fondacija. Nadležne institucije u okviru svog radnog vremena, nadležnosti i raspoloživih resursa bi doprinijele implementaciji dvogodišnjeg Programa mjera, kao i nevladine organizacije putem raspoloživih

resursa, namicanjem sredstava i njihovih nadležnosti. Ovaj model i pristup u radu bi omogućio da se realizuju doneseni zakoni, iskoriste adekvatni kapaciteti te pruži brza i efikasna usluga žrtvama nasilja u porodici i zajednici kao i da se kontinuirano radi na prevenciji svih oblika nasilja.

Medica Zenica za implementaciju dvogodišnjeg Programa mjera će okvirno obezbjediti 800 000 KM, i na raspolaganje dati kompletne tehničke, materijalne i kadrovske resurse (tri kuće/poslovne zgrade sa okućnicom i oko 4 duluma zemlje, svu potrebnu tehničku, medicinsku opremu, opremu za ekonomsko osnaživanje - krojenje, šivanje, tapaciranje, frizerstvo, manikuru, printanje na tekstu, namještaj, tri auta itd), koja su stečena na osnovu dvadesettrogodišnjeg pružanja specijaliziranih usluga žrtvama traume i nasilja u ukupnoj vrijednosti od 1.500.000,00 KM.

Također, Centar za pravnu pomoć ženama Zenica će na raspolaganje dati materijalno-tehničke i kadrovske resurse za dvogodišnjeg Programa mjera te obezbijediti 142.000 KM za implementaciju Programa.

Nadležna ministarstva i lokalne zajednice će shodno svojim nadležnostima kreirati adekvatnu politiku i poduzeti sve mjere da na vrijeme planiraju sredstva kako bi žrtve nasilja dobile adekvatnu pomoć i podršku kao i da se kontinuirano radi na prevenciji žrtava nasilja u porodici i zajednici na lokalnom i kantonalnom nivou.

Članovi Kordinacionog tijela Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko-dobojski kanton:

1. Edin Arnaut, Ministarstvo za rad i socijalnu politiku ZDK

2. Tajib Babić, Ministarstvo zdravstva ZDK

3. Ružica Jukić-Ezgeta, Ministarstvo pravosuđa i uprave ZDK

4. Lidija Mehičić, Ministarstvo unutrašnjih poslova ZDK

5. Adisa Hadžić, Kantonalni zavod za besplatnu pravnu pomoć ZDK

6. Sabiha Husić, Medica Zenica

7. Meliha Sendić, Centar za pravnu pomoć ženama Zenica
